

Burhan Doğançay ve Sanatının İzinde Doğançay Müzesi'ndeyiz

Rtc. Deha Çun

Yeniköy Rotaract Kulübü DK Başkanı (GDB 17-18)

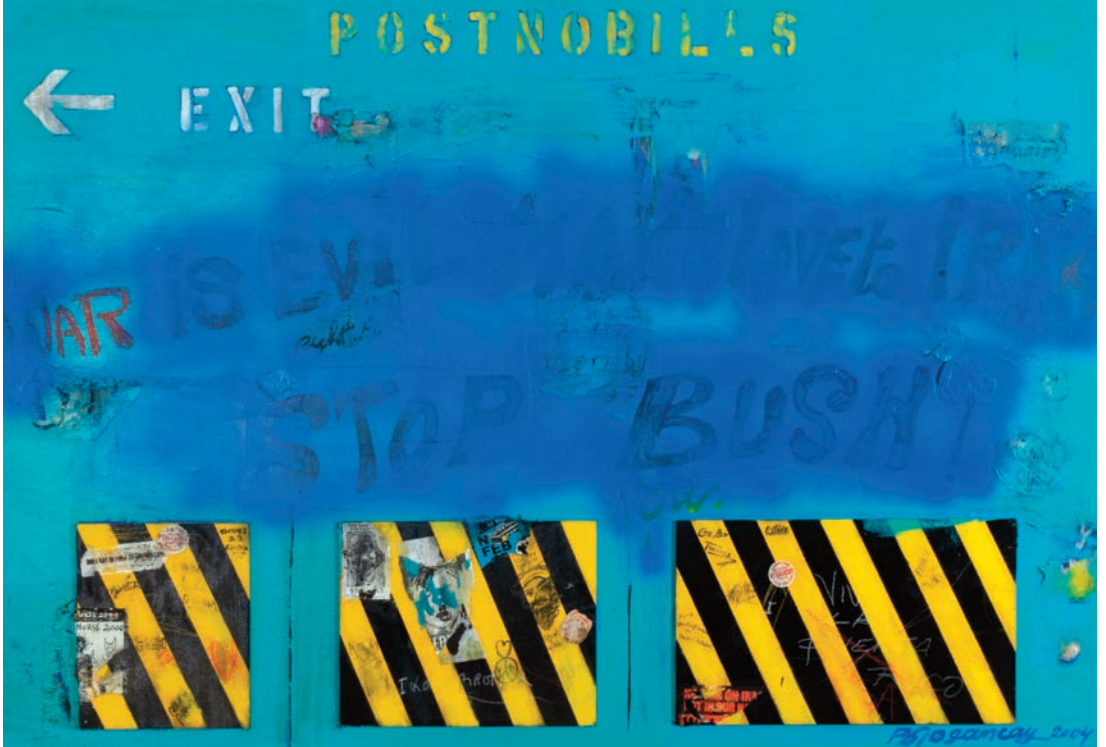
Bu sayımızda, büyük hayranı olduğum ressam Burhan Doğançay'ın sanatını ve kurmuş olduğu müzesini kaleme aldım; Doğançay Müzesi Direktörü Maide Kasapoğlu ile bir sohbet gerçekleştirdim. Doğançay'a dair çok kıymetli bilgiler ve anekdotlar paylaştı. Kendisine zaman ayırdığı için teşekkür ediyorum. Henüz görme fırsatı olmayan sanatseverlere, Beyoğlu'nda bulunan ve tarihe ışık tutan bu özel müzeye yolunuzu düşürmenizi tavsiye ediyorum.

Deha Çun: Burhan Doğançay resimleri sanat felsefesiyle ve özgün gölge -hatta fümaj- tekniğiyle, sevenleri için her daim ilgi ve heyecan uyandırıyor. Kurdeleleri, duvarları ve kapılarıyla dünya sanat tarihinde yeri olan bir ressam. Sanat hayatından dönemleri de gözeterik, eserlerini ve sanat üretimini sizden dinleyebilir miyiz?

Maide Kasapoğlu: Bildiğiniz üzere Doğançay'ın ilk resim hocası babası Adil Doğançay ve ressam Arif Kaptan'dır. Sonraki sanat eğitimini, Paris'e ekonomi alanında doktorasını yapmak üzere gittiğinde, l'Académie de la Grande Chaumière'den aldı. 1963 yılında Manhattan'da, Doğu 86. Cadde'de küçük bir duvarla karşılaşana kadar izlenimci bir üslupta sanatını icra ediyordu, fakat gördüğü bu duvar onun hayatını değiştirerek bugün tanıdığımız Burhan Doğançay olmasını sağladı. Bunun, hayatında gördüğü en güzel soyut resim olduğunu söyleyerek, duvarların sanatının ana motifi olmasına o dönem karar verdi. Böylece, ilk serisi olan Genel Kent Duvarları'na bu dönemde başlayarak 13 seriyle devam etti. Müzede tüm bu serileri bir arada görmek mümkündür.

Bu serilerden bazılarını vefatına kadar sürdürürken bazılarını kısa bir süre yapıp tamamlamıştır. En kısa serisine örnek olarak Formula 1 serisi verilebilir. 1980'lerin sonunda Monako'da izlediği Formula 1 Grand Prix'den

“Duvarların hayranı olan Doğançay, 114 ülke gezerek ortaya çıkardığı 30 bin fotoğraf arşivini oluşturmaya 1975 yılında İsrail'i ilk ziyaretinde duvarları fotoğraflayarak başladı.”

GENERAL URBAN WALL
Throughout his artistic life which he admired for its temporal relevance. The renditions of urban walls explicit historical eviden

GENEL KENT DUVARLAR
Kent duvarları sanat yap, güzellikleri, içtenlikleri, nedeniyle hayranlık duyan kent duvarlarının birebir kamularını, hem de içsel erken dönem girişimidir.

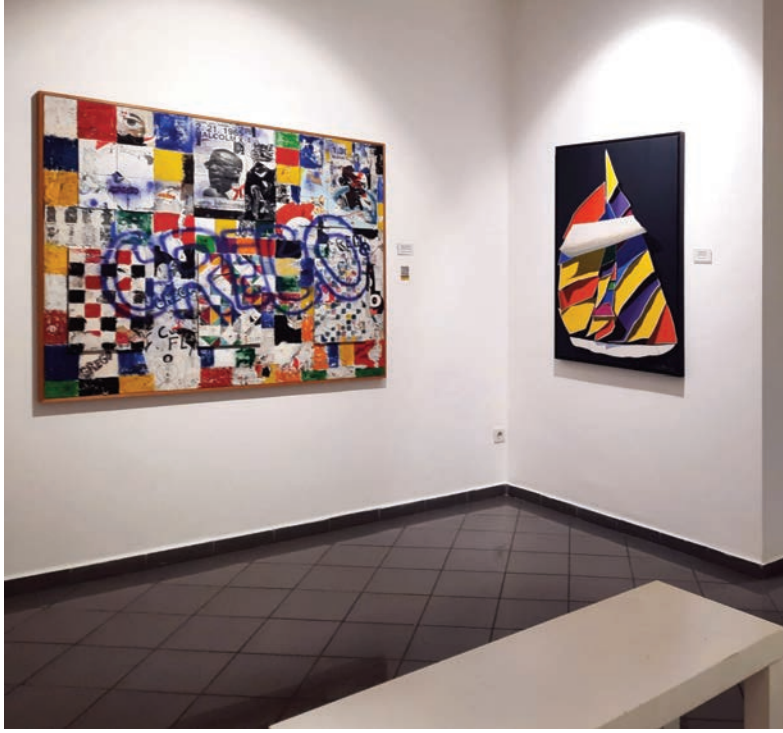
DOORS (1965-2010)
Doors, a functional part Therefore they constitute and occupy an important

KAPILAR (1965-2010)
Binaların işlevsel bir parç bolumüdür. Bu nedenle sanatında önemli bir yer

etkilenecek bu seriyi oluşturmaya başlamış ve üzerinde sadece bir yıl çalışmıştır. Bu yüzden, Doğançay'ın en kısa süre çalıştığı seri olma özelliğini taşır. Oktay Duran (Burhan-Angela Doğançay Sanat, Kültür ve Eğitim Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi), Doğançay'ın bu özelliğini onun her çalıştığı serisinde kendisini öldürdüğünü söyleyerek açıklar. Yani, Kurdeleler ya da Kapılar serilerinde belli bir sayıda üretim yaptıktan sonra o seriyi orada tamamlamış ve başka bir seri üzerinde çalışmaya başlamıştır. 1972 yılında Kurdeleler ve Koniler serilerini oluşturmaya başladı. Bu serilerin çıkış noktası ise Hücum serisine dayanıyor. Hücum serisine kadar işlerinde görülen spontanelik, 1969 yılında Los Angeles'ta bulunan Tamarind Litografi Atölyesi'nde çalışma bursu kazanmasıyla, yerini grafik düzenlemeye bırakıyor. Hücum serisiyle birlikte parlak renkleri ve ışık-gölge ile daha yoğun çalışmaya başlayarak Kurdeleler serisini geliştirdi. Bu

seride trompe-l'œil, yani gözünü yanıltan illüzyonist resim, tekniğini görmek mümkündür. Duvarların hayranı olan Doğançay, 114 ülke gezerek ortaya çıkardığı 30 bin fotoğraf arşivini oluşturmaya 1975 yılında İsrail'i ilk ziyaretinde duvarları fotoğraflayarak başladı. Bu geziyle birlikte Dünya Duvarları adlı fotoğraf arşivinin ilk örneklerini oluşturmaya başlamıştır. Bu seriyi birlikte dünyanın neresinde olursa olsun duvarların ortak noktalarını keşfetmiş ve bunun spontanelik, dolaysızlık ve geçicilik olduğunu söylemiştir. Ayrıca, bir ülkenin nabzını duvarlarına bakarak tutabileceğini de dile getirir. Fotoğrafçı olarak başarısını ve tanınırlığını Paris'te bulunan Pompidou Sanat Merkezi'nde ilk fotoğraf sergisini açarak sağladı. Baskı ve fotoğraftan sonra heykeller üretmeye başladı. 1983 yılında özellikle Kurdeleler serisinde arzu ettiği gölgeleri oluşturmak için ilk olarak küçük boyutlu heykeller üretti. Dönemin Guggenheim Müzesi Müdürü Thomas Messer bu heykelleri

**Doğançay
Müzesi Direktörü
Maide
Kasapoğlu.**

“Burhan Doğançay, çoğu sanatçının aksine kendini sürekli yenileyen, hep öğrenmeye ve yeni şeyler denemeye hevesli bir sanatçı olmuştur.”

daha büyük yapması için Doğançay’ı teşvik etti ve gölge heykelleri Swiss Alüminyum CEO’su Dr. Adnan Odok sayesinde alucobond malzemesiyle büyük ölçekli ürettiler. Heykellerden sonra, Paris’te Raymond Picaud ve oğlu Jean-François ile toplantı yaparak, duvar halılarına da el attı. Baba-oğul duvar halıları için Doğançay’ın guaj çalışmalarından çok etkilendiler ve Kurdeleler serisinin halılar için güzel bir konu olduğunu düşünerek hemen model hazırladılar ve toplam 14 halı ürettiler. Jean-François Picaud “Duvar halısı sanatı, 21. yüzyıldaki liderini Doğançay’la bulmuştur” diyor. Burhan Doğançay, çoğu sanatçının aksine kendini sürekli yenileyen, hep öğrenmeye ve yeni şeyler denemeye hevesli bir sanatçı olmuştur. Her serisinde bambaşka bir tat bulunan ve kendini tekrar etmeyen -ama üslubu bakımından da “Evet, bu bir Doğançay’dır” dedirten- bir sanatçıdır. Doğançay’ın ünü ve başarısı sadece Türk sanat tarihinde değil uluslararası ölçekte de.

DÇ: Bildiğim kadarıyla Burhan Doğançay, bu müzenin hayalini yıllar önceden kurmuş ve gereken hazırlığı da her detayıyla kendisi yapmış. Türkiye’nin ilk çağdaş sanat müzesi olan, Burhan Doğançay Müzesi’nin 2004 yılındaki açılışından günümüze ulaşan öyküsünü bizimle paylaşır mısınız?

MK: Doğançay bu müzenin hayalini uzun zaman önce kurmuştu. Doğançay’ın eserleri dünyada 110’u aşkın müze koleksiyonunda yer

alsa da elli yıllık sanat serüveninin aynı anda görülebileceği bir yer olmadığından, üretimlerin gözler önüne serecek bir mekana adamak istiyordu. Ayrıca 90’larda, Çağdaş Türk Sanatının hızla gelişmesinden oldukça memnun olmuş ve bu yükselişi desteklemek için katkı sağlamak istiyordu, gençliğinde Turizm ve Enformasyon Müdürü olarak görev yapmış olmasıyla turizmi, kültürü ve sanatı geliştirmenin gençliğinden itibaren edindiği bir amaç olduğunu söylemek mümkün. İşte tüm bunların birleşmesiyle ortaya çıkan bir hayalin ürünüdür bu müze. Müzecilik tarihimizde de açılan ilk sanat ve sanatçı müzelerinden biri olduğu için de önemli bir yeri vardır.

Bu hayali gerçekleştirmeye 1999 yılında Beyoğlu’nda Balo Sokak’ın sonundaki taş binayı almasıyla başlıyor. Binanın restorasyonu ve çalışmalar dostları Oktay Duran ve Cem Bahadır sayesinde ilerliyor. Müzenin hazırlıkları sırasında Burhan Bey ciddi bir rahatsızlık geçiriyor o yüzden müzenin açılışı 2004 yılının Ekim ayına yetişiyor. Buradaki koleksiyon New York’taki atölyesinden ve Türkiye’de depolanan çalışmalarından oluşuyor.

Müzenin koleksiyon sergisi Doğançay’ın elli yıllık sanat hayatının bir retrospektifi olarak tüm serilerinden eserlere yer verilerek kurgulandı. Ayrıca, Doğançay’ın üzerinde durduğu başka bir konu ise ilk resim hocası olan babasına teşekkürlerini sunmaktı; bu yüzden müzenin bir katını Adil Doğançay’ın empresyonist eserlerine ayırdı.

Doğançay, aynı zamanda çocuklara çok önem verirdi. O yüzden bu yıl on sekizincisini gerçekleştireceğimiz geleneksel Doğançay Müzesi İstanbul Ortaokullar Resim Yarışması’nı başlattı. İstanbul’un geleneksel bir yarışması haline gelen bu etkinliği her yıl düzenlemeye devam ediyoruz çünkü Burhan Bey, bir çocuk bile sanata ilgi duysa bunun milletimiz için çok kıymetli olacağını söylerdi. Hala onun mirasını devam ettirebiliyor olmak mutluluk verici. Müzemizde açılışından beri sergi değişikliği yapsak da Burhan Bey’in isteği üzerine sergi teması retrospektif içerikli, böylece sanatının gelişimini izlemek ve Doğançay’ı anlamak mümkün oluyor. Salı-Pazar günleri saat 10.00-18.00 arasında müze ziyaretçilerimize açıktır.

DÇ: Müzenizden koleksiyonerler ve sanatseverler için güzel bir haber var; kısa zaman önce basında bazı Doğançay yapıtlarının az edisyonlu fine art baskılarını yapacağınız açıklandı. Şahsen çok ilgi çekici olduğunu söylemek isterim. Burada amaçlanan nedir, bu eserler özelinde hedef kitlenizi nasıl tanımlarsınız?

MK: Evet, bu fine art baskılar oldukça özel

olacak, çünkü hem az edisyonlu hem de çok özel bir kağıt kullanıldı. Doğançay'ın müzedeki dört farklı serisinden eserleri, yirmi edisyonlu olacak şekilde fine art baskılarını yaptık. Kullanılan kağıt 310 gram Hahnemühle German Etching, buradaki en büyük özellikse bu baskıların üzerlerinde özel stickerlar olması. Bu stickerların her birinde ayrı bir numara var, hem sertifikada hem baskıların üzerinde olacak ve baskıların eşsizliğini tasdikleyecek. Baskıları yapılan eserler; Kırmızı Tırnaklar, Temiz ve Parlak, Yeşil Kapı ve Gri Üzerine Kurdele'dir. Bu eserler taratılarak çok yüksek çözünürlüklü görselleri kullanıldı. Baskıların sanatseverlerin ilgisini çekeceğinden hiç kuşum yok. Bu baskıların satışını müzeden gerçekleştireceğiz.

Doç: Son olarak, Müze Direktörü görevinizle düzenlediğiniz etkinlikleri ve sorumluluk alanlarınızı sormak isterim; müzede bir gününüz nasıl geçmektedir?

MK: Doğançay Müzesi yapısı gereği küçük bir müze, onun için de büyük bir ekibi yok. Bu yüzden sorumluluk alanım biraz daha geniş. Müzede genel bir günüm öncelikle mailleri incelemek ve sosyal medya paylaşımlarını ayarlamakla başlıyor. Sonra ajandadaki etkinliklere göre şekilleniyor. Müzenin günlük işleri de dahil şu anda yoğun olarak etkinlikler ve sergi projeleri üzerine çalışıyorum. En büyük gayretim, müzenin sürdürülmesi ve tanıtılması konusunda çalışmalar yapmak. Burada olduğumdan beri ilk düzenlediğimiz etkinlik; bir yandan müzenin eğitim ve öğrenim amacına atıfla "Beyond Boundaries" adlı Doğançay'ın fikirlerini geliştirdiği bağlamları; yaşadığı şehirler, mekanlar, tanıştığı ve çalıştığı insanlara odaklanarak keşfetmeye odaklanan çevrimiçi bir kurstu. Hem pandemi sırasında müze etkinliklerine devam etmiş olduk hem de ilk çevrimiçi etkinliğimizi yaptık. İngilizce olarak gerçekleştirdiğimiz bu kursun içeriğini Francesco Cisternino adlı İtalyan bir sanat tarihçisi ile hazırladık. İngilizce olsa da katılım oldukça yoğun. Belki ilerleyen günlerde bu kursun Türkçe versiyonunu da yapabiliriz. Daha sonra "Sınırlar Kalkıyor" adlı bir konuşma serisi düzenledik. Burhan Doğançay'ın çalışmalarında sıklıkla konu aldığı, üzerindeki grafitiler, resimler, yazılar yahut afişlerle konuşmaya başlayan duvarlar imgesinden hareketle ortaya çıkan bir etkinlik oldu. Pandeminin bize yaşattığı yoksunluklar içinde konuşmanın ve diyalog kurmanın önemini vurgulamak için sanat ve kültür alanındaki genç öğrencileri ya da ilgilileri, alanın profesyonelleri ve akademisyenleriyle buluşturarak, aralarında bir diyalog zemini oluşturmayı ve tıpkı

duvarların konuşur hale gelmesi gibi sorularla aradaki mesafeyi kaldırmayı amaçladık. Etkinlik de adını buradan almış oldu. Toplam on iki konuşma gerçekleştirdik, konuşmacılarımız arasında Beral Madra, M. Özalp Birol, Ayda Elgiz Güreli, Burçak Madran ve Tarkan Okçuoğlu gibi alanında önemli isimlere yer verdik. Konuşmacılarımızı sanatın her alanından seçerek sanat ortamını bütünüyle anlamaya yönelik konuşmalar hazırladık. Böylece öğrencilerin akıllarındaki tüm soruları sormaları için zemin hazırlamış olduk. Kırmızı Kapı işbirliği ile yaptığımız bu konuşmalara çok fazla katılımcı oldu, o yüzden öğrencilere ve ilgilene katılımcılarımıza fayda sağlayabilmek bizi çok mutlu etti. Bu yılki 18 Mayıs Dünya Müzeler Günü için, Uluslararası Müzeler Konseyi'nin (ICOM) kararlaştırdığı tema "Müzelerin Gücü" idi. Bu temayı alt temalara böldüler, biz de Doğançay Müzesi olarak "Müzelerde Eğitim Yoluyla Toplum İnşasının Gücü" konusuna odaklandık. Konuşmacılarımız Prof. Dr. Fersun Paykoç (ODTÜ, Emekli Öğretim Üyesi), Doç. Dr. Kadriye Tezcan Akmehtmet (YTÜ, Öğretim Üyesi) ve Neslihan Varol (İstanbul Modern, Eğitim Direktörü) ile müzelerin toplumsal rolüne, müzelerde eğitim ve öğrenmeye, ayrıca sanat müzelerinde eğitim uygulamaları konuları üzerine konuştuk. Bunlar dışında, ileriki günlerde müzede bir Modern Sanat Kulübü kurmayı hedefliyoruz. Burada sanat dünyasındaki birçok alana odaklanacağız ve birlikte analiz edip öğreneceğiz, detaylarını sosyal medya üzerinden açıklayacağız.

"Sınırlar Kalkıyor" adlı bir konuşma serisi düzenledik. Burhan Doğançay'ın çalışmalarında konu aldığı, üzerindeki grafitiler, resimler, yazılar yahut afişlerle konuşmaya başlayan duvarlar imgesinden hareketle ortaya çıkan bir etkinlik oldu."